

İşletmeler Mevcut Yemleri Daha Ekonomik Kullanabilirler Mi?

İşletmeler sahip oldukları yem hammaddelerinden genellikle rastgele karışımlar oluşturma yoluna gitmektedirler. Bu uygulama ile istenilen verim seviyesinin sağlanması veya buna yaklaşılması neredeyse imkânsızdır. Gerçi ortalama verim seviyesinin olup olmadığı da çok açık değildir. Yani yem hazırlama ve yemleme çoğunlukla rastgele yapılmaktadır. Oysa, teknik bilgileri yeterli olmasa da, işletme sahipleri rasyon programlarından yararlanarak, en azından maliyet noktasında karar verecek seviyede bilgi elde edebilirler. Bu durumda ortalama verimi artırmaları bile, ki çoğu kez ortalama yükseltilebilir, hiç olmazsa besleme maliyetini daha aşağı çekebilirler.

Sahada yapılan birçok çalışma beslemenin rastgele yapıldığını, mevcut yem ham maddelerini kullanarak daha ekonomik sonuçlar alınabileceğini göstermektedir. Aşağıda bu tip çalışmalara konu olan işletmelerden birinin durumu açıklandıktan sonra, hem işletme sahibinin oluşturduğu hem de teknik destek sonucu oluşturulan rasyonların unsurları ve maliyet çizelgeleri verilmiştir.

Çizelge1. İşletmedeki hayvanlar için ön görülen canlı ağırlık, verim seviyesi ve diğer unsurların değerleri

Unsur	Değer
Tipi	Sağmal inek
İrki	Holstein
Yaşı	54 ay
Ağırlığı	600 kg.
Kondisyon puanı	3
İlk buzağılama yaşı	24 ay
Buzağılama aralığı	12 ay
Sağıldığı süre	150 gün
Laktasyon Sırası	3
Süt verimi lt/gün	25
Süt yağı, %	3,7
Süt proteini, %	3,2
Süt laktoz oranı, %	4,8

Çizelge2. İşletme sahibinin hazırladığı rasyon ile ve teknik destek sonucu oluşturulan rasyonların içerdiği yem maddeleri ve maliyetleri

RASYONLAR		İŞLETME SAHİBİNİN HAZIRLADIĞI			TEKNİK DESTEKLE HAZIRLANAN			FARK	TEKNİK DESTEKLE ÖNERİLEN		
Yem adı	Birim Fiyat Kg/Yem	Yem (kg)	KM (kg)	Tutar (TL)	Yem (kg)	KM (kg)	Tutar (TL)	Tutar (TL)	Yem (kg)	KM (kg)	Tutar (TL)
Mısır Silajı, %30-35 KM	0,2	30	9,6	6,00	21,2	6,78	4,24	-1,76	21,84	6,99	4,37
Siğir süt yemi, 19 HP, 2700 ME	1,1	6	5,34	6,60	9,06	8,06	9,97	3,37	7,47	6,65	8,22
Buğday Samanı	0,3	10	9,27	3,00	5,74	5,32	1,72	-1,28	4,86	4,5	1,46
Ayçiçeği Tohumu Küspesi	0,75	-	-	-	-	-	-	-	2,19	2,02	1,64
Toplam		46	24,21	15,60	36	20,16	15,93	0,33	36,36	20,16	15,69

İşletmede kullanılan rasyonun kuru maddesi 24,21 kg kadardır. Çizelge 2'den anlaşılacağı üzere bu rasyonun hayvan başına maliyeti 15,60 TL'dir. Bu işletmede toplam 8 sağmal inek vardır ve her biri bu rasyonu tüketerek günde ortalama 21 litre süt vermektedir. Bir başka ifadeyle 1 litre süte rasyondan gelen maliyet $15,60 \div 21 \times 100 = 74,4$ kuruştur. Teknik destek alınarak hazırlanan rasyonun bir inek başına günlük maliyeti ise 15,93 TL olmuştur. Ama 8 inekten üretilen günlük süt miktarı 168 litreden 194 litreye, yani ortalama verim 21,00 litreden 24,25 litreye yükselmiştir. Bir başka ifadeyle görece ucuz rasyonla üretilen 1 litre süte yemden gelen maliyet 74,4 kuruştan 65,7 ($=15,93 \div 24,25$) kuruşa gerilemiştir. Bu durumda sütü 1,20 TL'den satan bir işletmenin geliri $(194-168) \times 1,20 = 31,20$ TL artmıştır. Bu artışın inek başına aylık tutarı yaklaşık 120 TL'dir. Yani işletme sadece rasyon konusunda teknik destek alarak inek başına aylık gelirini 120 TL artırabilecektir.

Çizelge3. İşletme sahibinin hazırladığı rasyon ile ve teknik destek sonucu oluşturulan rasyonların kuru madde, enerji ve protein değerleri

RASYONLAR		İŞLETME SAHİBİNİN HAZIRLADIĞI		TEKNİK DESTEKLE HAZIRLANAN		TEKNİK DESTEKLE ÖNERİLEN	
Uysurlar	İhtiyaç	Rasyon	Denge	Rasyon	Denge	Rasyon	Denge
Kuru madde (kg), Toplam	20,16	24,21	4,05	20,16	0	20,16	0
Kaba yem oranı, %		77,94		60,02		56,99	
NEI (Mcal/gün)	27,74	33,1	5,36	29,78	2,04	29,29	1,55
ME (Mcal/kg)		2,21		2,37		2,34	
RDP, g/gün	1890,07	1434,08	-787,96	1683,87	-252,48	1919,79	29,72
RUP, g/gün	974,64	1019,8	-583,97	925,21	-234,11	1080,15	105,51
HP (RDP + RUP), g/gün	2864,71	2453,88	-1371,92	2609,08	-486,58	2999,94	135,23
HP, %KM		10,14		12,94		14,88	

Çizelge 3'ten de anlaşılacağı üzere üreticinin uyguladığı rasyon ile teknik destekle oluşturulan rasyon arasındaki temel farklılıklar ilkinde kuru maddenin fazla olması yanında protein seviyesinin ihtiyacın oldukça altında kalmasıdır. Teknik destek ile hazırlanan rasyon protein açısından işletme sahibinin kendi kullandığından daha yüksek olsa da ihtiyacı karşılamamıştır. Teknik destekle önerilen rasyonun protein açığını kapatmak için bir protein kaynağı, örneğin ayçiçeği veya pamuk tohumu küspesi (ATK veya PTK) kullanılabilir. Örneğin, teknik destekle hazırlanan rasyondaki sığır süt yemi miktarı olan 9,06 kg 7,47 kg 'ye indirilir ve rasyona 2,19 kg ATK eklenirse, Çizelge 3'te de görüleceği gibi, hem protein açığı kapatılacak hem de yem maliyeti az da olsa düşecektir. Bu da rasyon maliyeti düşerken süt veriminin biraz daha artmasına, dolayısıyla inek başına kazancın yükselmesine imkân sağlayabilecektir. Bu durum, işletme sahibine de aktarılmıştır. Ancak işletme sahibi, nakit ihtiyacı, ATK teminindeki zorluk vb. nedenlerle protein kaynağına para ayırmamış, ama mevcut yemleri önerilen düzeylerde kullanmıştır.

Özetle mevcut kaynaklarla veya mevcut sermaye ile daha kazançlı üretim yapmak mümkündür. Önemli olan bu arayışı uygun biçimde bilgiye dayalı olarak gerçekleştirmektir.